

ČESKÁ REPUBLIKA A NATO

Co znamená pro ČR členství v Severoatlantické alianci

Česká republika je členskou zemí Severoatlantické aliance **od roku 1999**, kdy se společně s Polskem a Maďarskem stala první zemí bývalého východního bloku (a bývalé Varšavské smlouvy, někdejšího nepřítele NATO), která se k Alianci připojila. Hlavním důvodem členství je **zajistit vnější bezpečnost** České republiky. Vstupem do NATO se ČR stala pevnou součástí nejsilnější politicko-vojenské organizace světa a docílila stavu, kdy je bezpečnost země zajištěna nejlépe v její historii.

Vstup ČR do NATO

12. března 1999 podepsal na Pražském hradě prezident ČR Václav Havel přístupové listiny NATO, především pak Washingtonskou smlouvu, jakožto zakládající dokument Severoatlantické aliance (Organizace Severoatlantické smlouvy, jak zní formální název NATO). Návrh vlády na vstup ČR do NATO schválil parlament již v roce 1998. Procesu vstupu ČR do NATO předcházely dva zásadní momenty:

- » podepsání Smlouvy o konvenčních silách v Evropě z listopadu 1990, kdy členské země NATO a Varšavské smlouvy prohlásily, že už nejsou protivníky, což de facto znamenalo ukončení studené války;
- » přistoupení ČR k Dohodě o statutu ozbrojených sil z roku 1995 (tzv. SOFA), která vždy po příslušném souhlasu ČR umožňuje případný vstup vojenských jednotek signatářských států na jejich území, například za účelem společných vojenských cvičení (tj. bez předchozího souhlasu země není v rámci NATO vstup sil jiného státu na její území možný).

Bezpečnostní strategie ČR (2015):

„Základními východisky pro zajištění obrany a bezpečnosti ČR jsou aktivní účast v systému kolektivní obrany NATO opírajícím se o silnou transatlantickou vazbu, rozvoj schopností EU pro zvládnání krizí a spolupráce s partnerskými zeměmi. Členství v NATO a EU přináší výhody kolektivního zajištění vlastní obrany a bezpečnosti, stejně jako závazek ke společné obraně a bezpečnosti přispívat.“

Výhody plynoucí z členství ČR v NATO:

- » posílení obranných možností země plynoucí z aliančních záruk - podle klíčového článku 5 Washingtonské smlouvy bude případný útok proti jakékoli zemi NATO považován za útok proti všem a tomu bude odpovídat reakce spojenců
- » zapojení do systému kolektivní obrany - např. systém protivzdušné obrany
- » v případě ohrožení garance bezpečnostních konzultací se spojenci
- » posílení kvality, schopností a prestiže Armády České republiky
- » možnost specializace na určité obranné schopnosti, čerpání od spojenců v oblasti jiných, odpadá drahá nutnost mít všechny druhy zbraní a schopností
- » možnost podílet se na vytváření politiky Severoatlantické aliance a spolurozhodování o klíčových bezpečnostních otázkách (pravidlo konsenzu)
- » zapojení do Programu bezpečnostních investic NATO a možnost čerpání finančních prostředků z něj

Závazky ČR plynoucí z členství v NATO

- (každý bod musí vždy a předem schválit národní volené orgány, např. parlament)
- » závazek individuálně i kolektivně udržovat a rozvíjet schopnost odolat útoku
 - » zahraniční politika konzistentní s členstvím v Alianci
 - » ochota podílet se na misích či programech NATO
 - » finanční zapojení do aliančního rozpočtu; příspěvky členských států jsou rozděleny do tří sektorů:
 - civilní rozpočet NATO - hradí se z něj hlavně provoz alianční centrály v Bruselu
 - vojenský rozpočet NATO - hradí se z něj provoz vojenské struktury NATO, například jednotlivých velitelství a společných programů
 - investice - Program bezpečnostních investic známý pod zkratkou NSIP, hradí se z něj stavby a modernizace v jednotlivých zemích
 - » výdaje na obranu na úrovni minimálně 2 % hrubého domácího produktu (cílem je, aby zůstaly nad hranicí zajišťující dostatečnou vojenskou kapacitu)

Účast České republiky na misích NATO

Zapojení do aliančních misí je klíčovou součástí členství v NATO a v důsledku zajištění vlastní bezpečnosti. Česká republika se zahraničních operací NATO začala účastnit ještě před svým vstupem do Aliance (čeští vojáci působili už od poloviny 90. let 20. století na Balkáně) a na základě svých vojenských schopností a dostupných zdrojů podporuje zahraniční operace dodnes.

V roce 2020 působí vojáci Armády ČR v rámci misí NATO v Kosovu, Afghánistánu, v Pobaltí a Iráku. Kompletní přehled zahraničních misí sestavuje Ministerstvo obrany ČR zde: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/default.htm>.

Zastoupení České republiky při NATO:

ČR je v NATO zastoupena velvyslancem, který je vedoucím Stálé delegace ČR při NATO (od r. 2019 je jím Jakub Landovský). Velvyslanec ČR při NATO začal působit v roce 1995, tedy už čtyři roky před naším přistoupením.

Nejvýše postavení Češi v NATO

Na vysokých pozicích ve strukturách NATO působili Jíří Šedivý jako náměstek generálního tajemníka NATO (2007–2010). Funkci předsedy Vojenského výboru NATO, což je nejvyšší vojenská funkce v Alianci, zastával v letech 2015–2018 generál Petr Pavel.

Mise NATO, jichž se ČR účastnila:

Mise	Kde	Kdy	Popis
IFOR	Bosna a Hercegovina	1995 - 1996	Vynucení dodržování mírových dohod po válce v Jugoslávii
SFOR I, II	Bosna a Hercegovina	1995 - 2004	Stabilizace míru a bezpečnostní situace v zemi
AFOR	Albánie	1999	Humanitární pomoc kosovským uprchlíkům v Albánii
KFOR	Kosovo	1999 - nyní	Nastolení míru a bezpečného prostředí v zemi
Essential Harvest	Makedonie	2001	Pomoc při demilitarizaci povstalecké Národně osvobozené armády
ISAF	Afghánistán	2002 - 2014	Asistence afghánské vládě při udržování bezpečnosti a rekonstrukce země
NATO Training Mission	Irák	2004 - 2011	Výcvik iráckých bezpečnostních složek
Winter Race	Pákistán	2005	Humanitární pomoc po zemětřesení
Resolute Support	Afghánistán	2015 - nyní	Výcvik, porada a podpora sil Afghánistánu
Enhanced Forward Presence	Litva a Lotyšsko	2018 - nyní	Předsunutá přítomnost potvrzující závazek kolektivní obrany
NATO Mission in Iraq	Irák	2018 - nyní	Výcvik, porada a podpora sil Iráku
Air Policing	Pobaltí a Island	opakovaně	Ochrana vzdušného prostoru aliančních zemí

Bibliografie a zdroje k tématu:

- » Naše bezpečnost není samozřejmost: 20 let Česka v NATO: 1999–2019. Praha, ČTK, 2019. [http://i3.cn.cz/filedefault/1551890340 NATO 01-36 nahled def.pdf](http://i3.cn.cz/filedefault/1551890340_NATO_01-36_nahled_def.pdf)
- » Česká republika a NATO. https://www.mzv.cz/nato.brussels/cz/informace_o_nato/cr_v_nato/ceska_republika_a_nato.html
- » 20 let ČR v NATO: Oslava s dávkou sebereflexe. Respekt, 11.3. 2019. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/externi-hlasy/20-let-cr-v-nato-oslava-s-davkou-sebereflexe?fbclid=IwAR27o0aZx-bmFzuTF1Y38Aw2ENhKjiolLLT2sPR8X1UcwV0-16X2anNERFk>
- » Bezpečnostní strategie České republiky 2015, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015.
- » Deset let od rozšíření NATO: úspěchy, výzvy a vyhlídky. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2009. 207 s.
- » PAVLAČÍK, Zbyněk a HLOUŠEK, Vít. Pět let v NATO: vojenské, politické a společenské aspekty členství České republiky v NATO. Brno: Masarykova univerzita, Jagello 2000, 2004. 203 s.
- » Proč NATO / [sestavil Dobroslav Matějka] Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997. 71 s.
- » ŠINDELÁŘ, Tomáš, JIREŠ, Jan. Nová strategická koncepce NATO: zájmy a priority České republiky, Praha: CEVRO Institut, 2010. 60 s., ISBN 978-80-87125-11-3
- » POLÁČEK, Radim. Výhody a nevýhody vstupu ČR do NATO, Blansko, 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií.
- » Ministerstvo obrany ČR. Dlouhodobý výhled pro obranu 2035, Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/11_dlouhodobivyhledproobranu2035.pdf

Pokud budete mít zájem o další informace k tomuto tématu, neváhejte se obrátit na:
Informační centrum o NATO
Jungmannova 17, 110 00 Praha 1
info@natoaktual.cz